

**A Társaság a Szabadságjogokért (TASZ) jogvédő szervezet álláspontja
a Büntető Törvénykönyvről szóló T/6958. számú törvényjavaslat (Javaslat)
egyres szólásszabadságot érintő szakaszairól**

Készítette:
dr. Hegyi Szabolcs
Politikai Szabadságjogok Programvezető

Budapest, 2012. május 10.

I. A Javaslatról általában

A szólásszabadság kitüntetett helyet foglal el az alkotmányos demokráciák által garantált jogok és szabadságok közt. Ez a kitüntetett helyzet tükröződik abban, hogy büntetőjogi korlátozás csak a lehető legszigorúbb feltételek fennállása esetén igazolható. A Javaslat szólásszabadságot érintő tényállásai azonban nem javítanak, hanem rontanak a jelenleg sem túl kedvező helyzeten. Személyiségi jogokra, jelképekre, sérelmekre való hivatkozással aránytalanul, alkalmasint alkalmatlanul, lehet üldözni a szólást, fenyegetni a beszélőt. Ezáltal pedig sérülnek azok a létfontosságú egyéni és társadalmi érdekek, amelyek a szólás szabadságát igénylik. Az egyén számára a szólásszabadság teszi lehetővé többek között önmaga kifejezését mások előtt, a saját nézeteinek ütköztetését és megvitatását, a döntést és ítélezést, az információhoz való hozzájutást. A társadalom pedig a véleménynyilvánítás és a vitatkozás szabadsága nélkül soha nem lehet felvilágosult és demokratikus.

Az Alkotmánybíróság klasszikus megfogalmazásában: „[a] véleménynyilvánítás szabadságának kitüntetett szerepe van az alkotmányos alapjogok között, tulajdonképpen anyajoga többféle szabadságjognak, az ún. kommunikációs alapjogoknak. Ebből eredő külön nevesített jogok a szólás és a sajtószabadság, amely utóbbi felöleli valamennyi médium szabadságát, továbbá az informáltsághoz való jogot, az információk megszerzésének szabadságát. Tágabb értelemben a véleménynyilvánítási szabadsághoz tartozik a művészi, irodalmi alkotás szabadsága és a művészeti alkotás terjesztésének szabadsága, a tudományos alkotás szabadsága és a tudományos ismeretek tanításának szabadsága. [...] Ez a jogegyüttes teszi lehetővé az egyén megalapozott részvételét a társadalmi és politikai folyamatokban. Történelmi tapasztalat, hogy mindannyiszor, amikor a véleménynyilvánítás szabadságát korlátozták, sérelmet szenvedett a társadalmi igazságosság, az emberi kreativitás, csökkent az emberben rejlő képességek kibontakozásának lehetősége. A káros következmények nem csupán az individuum, hanem a társadalom életében is megmutatkoztak és az emberiség fejlődésének sok szenvedéssel járó zsákutcájához vezettek. Az eszmék, nézetek szabad kifejtése, a mégoly népszerűtlen vagy sajtóellenes elképzelések szabad megnyilvánulása a fejlődni képes és valóban eleven társadalom létezésének alapfeltétele.” (30/1992. (V. 26.) AB határozat)

Előjáróban azt is meg kell jegyezni, hogy az Alkotmánybíróság legutóbbi, X/2349/2012. számú határozata szerint az Alaptörvény hatálybalépése nem jelent cezúrát az értelmezési gyakorlatban. „Az Alkotmánybíróságnak azokra az alapértékekre, emberi jogokra és szabadságokra, továbbá alkotmányos intézményekre vonatkozó megállapításai, amelyek az Alaptörvényben nem változtak meg alapvetően, érvényesek maradnak. Az előző Alkotmányon alapuló alkotmánybírói döntésekben kifejtett elvi jelentőségű megállapítások értelemszerűen irányadók az Alaptörvényt értelmező alkotmánybírói döntésekben is.” Mivel a véleménynyilvánítás szabadsága mind a korábbi Alkotmányban, mind pedig a hatályos Alaptörvényben szerepel, azok az érvek, amelyek a korábbi Alkotmányon alapultak, továbbra is érvényesek.

Mindezekre tekintettel a TASZ szerint

- a rágalmozás és becsületsértés tényállását, a szimbolikus beszédet tiltó, valamint a műltről folyó tudományos és erkölcsi vitát korlátozó szabályokat ki kell hagyni a **Javaslatból**,
- az uszítás tényállásában a védett csoportok felsorolásának módját pontosítani kell és ezzel összhangban ugyanezt a közösség tagja elleni erőszak tényállásaiban is szükséges megtenni.

II. Személyiségi jogi sérelmek büntetése: rágalmazás (227. §) és becsületsértés (228. §)

A Javaslat nem változtat a jelenleg hatályos büntetőjogi szabályozáson (lásd még a valóság bizonyításáról és a magánindítványról szóló 230. és 231. §§-kat). Mindkét tényállás az „Emberi méltóság és egyes alapvető jogok elleni bűncselekmények” című XXI. fejezetben van elhelyezve. A védendő jogi tárgy mindkét esetben a becsület, ami azonban a Javaslatához fűzött indoklás szerint nemcsak a gyakorlatban kikristályosodott kedvező társadalmi értékítéletet, hanem az emberi méltóságot is magában foglalja. Ugyanakkor, szintén az indoklás szerint, a bűncselekmény sértette nemcsak élő természetes személy, hanem személyösszesség, jogi személy, társadalmi szervezet és hatóság egyaránt lehet. Ez azonban tévedés. Emberi méltóságuk kizárólag természetes személyeknek lehet, személyösszességnek, jogi személynek, társadalmi szervezetnek, hatóságnak nem. **A TASZ szerint a 'becsület' fogalmának a Javaslat indoklásában adott értelmezése elfogadhatatlan, mert relativizálja az emberi méltóság fogalmát és aránytalanul szélesre nyitja a szabad véleménynyilvánítás jogalkalmazói korlátozásának lehetőségét.** Ilyen értelmezés mellett személyösszességek, jogi személyek, társadalmi szervezetek és hatóságok parttalanul hivatkozhatnak „méltóságuk” absztrakt sérelmére, a jogalkalmazó bíróságok pedig objektív kritériumok hiányában lehetőséget kapnak az önkényes ítélkezésre. Ez pedig ellentétes az alkotmányos büntetőjog követelményeivel.

A TASZ szerint a leghelyesebb az volna, ha a jogalkotó mindkét tényállást elhagyná a Btk-ból. **A TASZ nem azt állítja, hogy ne volna szükség a személyek becsületének és személyiségi jogainak a védelmére,** hanem azt, hogy erre a célra a rágalmazás és a becsületsértés büntetőjogi üldözése nem, **a Polgári Törvénykönyv személyiségvédelmi szabályai viszont tökéletesen megfelelőek.** A polgári jogi személyiségvédelmi szabályok ugyanis mindenekelőtt azt teszik lehetővé, hogy tekintettel a sérelem nagyfokú szubjektivitására, az érintettek egyenrangú félként, kontradiktórius eljárás keretében bizonyítsák saját állításaikat. A szabad véleménynyilvánításnak az az igen nagy jelentősége, amit az Alkotmánybíróság tulajdonít neki, azzal a következménnyel jár, hogy a személyek szubjektív becsületérzete, illetve az a kép, amit saját magukról kialakítanak, csak kivételes esetekben élvezhet prioritást a véleménynyilvánítás szabadságával szemben, a véleménynyilvánítással szembeni büntetőjogi védelmet pedig egyáltalán nem indokol.

Ugyanakkor azt is meg kell jegyezni, hogy az Alkotmánybíróság a 36/1994. (VI. 24.) AB határozatban világos útmutatást adott arra nézve, hogy amennyiben a jogalkotó fenntartja a rágalmazás és a becsületsértés kriminalizálást, úgy **a szólásszabadság alkotmányos védelme milyen differenciálást tesz szükségessé a közhatalmat gyakorlókkal és a közszereplőkkel kapcsolatban.** A határozat rendelkező része szerint „[a] hatóság vagy hivatalos személy, valamint a közszereplő politikus becsületének csorbítására alkalmas, – e minőségére tekintettel tett, – értékítéletet kifejező véleménynyilvánítás alkotmányosan nem büntethető; a becsület csorbítására alkalmas tényállítás, híresztelés, illetve ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezés használata pedig csak akkor büntethető, ha a becsület csorbítására alkalmas tény állító, híresztelő, illetve ilyen tényre közvetlenül utaló személy tudta, hogy a közlése lényegét tekintve valótlan vagy azért nem tudott annak valótlanágáról, mert a hivatása vagy foglalkozása alapján reá irányadó szabályok szerint – az adott állítás tárgyára, a közlés eszközére és címzettjeire tekintettel – elvárható figyelmet vagy körütekintést elmulasztotta.” A TASZ szerint, **amennyiben a jogalkotó ragaszkodik a szóban forgó tényállások fenntartásához, azokat ki kell egészítenie ezzel a megszorítással,** hogy összhangba kerüljenek az Alkotmánybíróság mindenkire kötelező, és azóta a rendes bíróságok gyakorlatában is polgárjogot nyert értelmezésével.

III. A gyűlöletbeszéd büntetése: közösség elleni uszítás (332. §)

Az uszítás tényállásán a Javaslat érdemben nem változtat és ez a mértéktartás összhangban van az Alkotmánybíróság által lefolytatott mérlegelés eredményével (30/1992. (V. 26.) AB határozat), valamint azzal a gyakorlattal, hogy az Alkotmánybíróság mindeddig következetesen ellenállt a különféle jogalkotói szigorítási kísérleteknek (12/1999. (V. 21.) AB határozat, 18/2004. (V. 25.) AB határozat, 95/2008.(VII. 3.) AB határozat). **A TASZ álláspontja szerint továbbra sincs szükség az uszítás tényállásának lazítására. Ugyanakkor a TASZ azt is nagyon fontosnak tartja, hogy a gyűlöletbeszédre vonatkozó büntetőszabályok kialakításakor, alkalmazásakor, értelmezésekor a jogalkalmazók világos szempontrendszer alapján tudjanak eljárni és a jogalanyok számára is egyértelmű legyen a jogalkotói akarat. (Ennek érdekében a TASZ javasolja az új Btk. hatályba lépésével kapcsolatban egy jogalkalmazói protokoll kidolgozását.)**

Pontosítani javasolja viszont a TASZ a védett csoportok meghatározását. Öröndetes, hogy a „lakosság egyes csoportjai” tekintetében a Javaslat példálózó jellegű felsorolása már tartalmazza az általunk korábban javasolt csoportokat is (fogyatékoság, nemi identitás, nemi irányultság). Megjegyzendő azonban, hogy az egyénnek ugyan nemi identitása valóban van, „nemi irányultsága” viszont nincs, csak szexuális irányultsága. **A pontatlan szóhasználat koherenciazavart is okozna**, hiszen a „szexuális irányultság” kifejezés mind a magyar, mind a nemzetközi jogszabályok és jogi dokumentumok bevett szóhasználat. A magyar törvények közül a szexuális kisebbségek védelmével is foglalkozó, az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény, valamint számos Alkotmánybírósági határozat [20/1999. (VI. 25.) AB határozat; 37/2002. (IX. 4.) AB határozat; 154/2008. (XII. 17.) AB határozat] is a ezt a kifejezést használja.

Továbbá indokolatlan, és **a jogalkalmazás szempontjából hibás jogértelmezésre ad lehetőséget az a szerkesztési mód** is, hogy a védett csoportokat a tényállás három külön kategóriában (a, b, és c pontban) tartalmazza. **A TASZ javasolja, hogy a tényállásban megnevezett védett csoportok felsorolása egy körben, azonos mondatrészben történjen.** Ez a változtatás a jogalkalmazó számára is egyértelművé teszi, hogy valamennyi védett tulajdonság egyenrangú. (A közösség tagja elleni erőszak tényállásával való összhang fenntartása érdekében a változtatást mindkét tényállás szövegében azonos módon kell érvényesíteni.)

Javaslat a tényállás egyértelmű szövegezésére: *„Aki nagy nyilvánosság előtt a magyar nemzet, illetve a lakosság egyes csoportjai ellen, így különösen nemzeti, etnikai, faji, vallási, illetve fogyatékoság, nemi identitás vagy szexuális irányultság szerinti csoport ellen gyűlöletre uszít, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”*

IV. Az erkölcsi vita és a szimbolikus beszéd tilalma

A véleményszabadságot korlátozó törvények megszorító értelmezésének követelménye azt jelenti, hogy a vélemény szabadságával szemben mérlegelendő korlátozó törvénynek nagyobb a súlya, ha közvetlenül másik alanyi alapjog érvényesítésére és védelmére szolgál, kisebb, ha ilyen jogokat csakis mögöttesen, valamely „intézmény” közvetítésével véd, s legkisebb, ha csupán valamely elvont érték önmagában a tárgya (pl. a köznyugalom). (30/1992. (V. 26.) AB határozat) A **nemzeti szocialista és kommunista rendszerek bünei tagadásának** (333. §), a **nemzeti jelkép megsértésének** (334. §) és az **önkénturalmi jelkép használatának** (335. §) tilalma egyaránt a Javaslat köznyugalom elleni bűncselekményekről szóló XXXII. fejezetében szerepel. Közvetett tárgyuk tehát a köznyugalom. Mindhárom tényállás véleménynyilvánítást kriminalizál annak tartalma alapján. A korlátozás indoka egyik esetben sem mások jogainak közvetlen vagy közvetett védelme, hanem a köznyugalom elvont értéke. Ha komolyan vesszük a megszorító értelmezés követelményét, akkor mindhárom tényállást a szólásszabadság aránytalan, így alaptörvény-ellenes korlátozásának kell tekintenünk. Éppen ezért a **TASZ szerint e három tényállásnak nincs helye az új Btk-ban.**

A) A nemzeti szocialista és kommunista rendszerek büneinek nyilvános tagadása (333. §)

A hatályos Btk.-hoz képest a Javaslat tovább szűkíti azt, ami a múlttal kapcsolatban mondható: újabban az is büntettet követne el, aki az egyes népirtásokat „igazolni törekszik”. Holott a **TASZ szerint jelen tényállás már a hatályos Btk.-ban is alaptörvény-ellenes, mert szükségtelenül és aránytalanul korlátozza a szólásszabadság, azon belül is a közügyek nyilvános megvitatásának lehetőségét.**

Miért alaptörvény-ellenes ez a tényállás?

1. Nem felel meg a normavilágosság követelményének, ezért ellentétes az alkotmányos büntetőjog követelményeivel.
2. A szólásszabadság tartalom-alapú kriminalizálása szükségtelen és aránytalan sérelem, ezért ellentétes az Alaptörvény I. és IX. cikkével.
3. Sérti a tudományos élet szabadságát, ezért ellentétes az Alaptörvény X. cikkével.

1. Az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata szerint a jogállam alapelemét képezi a jogbiztonság. Ez a követelmény különös súllyal esik latba a büntetőjogi tényállások esetén: **a normavilágosság az alkotmányos büntetőjog alapeleme.** (30/1992. (V. 26.) AB határozat). A nemzeti szocialista és kommunista rendszerek büneinek nyilvános tagadásának tilalma azonban határozatlan kategóriákat tartalmaz, így előre nem definiálható tartalmú megnyilvánulásokat kriminalizál. Például a tényállás nem határozza meg, hogy pontosan mely eseményekkel kapcsolatosak a tilalmak, milyen történelmi időszakokra vonatkoznak, mely kommunista vagy nemzetiszocialista rezsimek által elkövetett cselekményekre vonatkoznak, stb.* A „világos, érthető és megfelelően értelmezhető normatartalom” hiánya azonban az önkényes jogalkalmazás veszélyével jár (11/1992. (III. 5.) AB határozat, 26/1992. (IV. 30.) AB határozat). Mivel a bűncselekmény nem is vétség, hanem büntett, ami hivatalból üldözendő, elsősorban a bűnüldöző (és vádemelő) szervektől függ majd, hogy a rendkívül tág mérlegelési keretek között mely történelmi események értékelése esetén indul büntetőeljárás.

---

* A jogalkotó nem indulhat ki abból, hogy a népirtás és az emberiség elleni bűncselekmények körét a büntetőtörvények egyébként meghatározzák, mert ha ezt tenné, akkor abból az következne, hogy a nyilvános tagadás (kétségsbe vonás, stb.) tilalma csak bíróság által jogerősen megállapított bűncselekményekre vonatkozhatna – csak hogy egy ítélet ténybeli alapjának a vitatása nyilvánvalóan nem valósíthat meg bűncselekményt.

A normavilágosság hiánya és az önkényes jogalkalmazás lehetősége miatt a szólásszabadságát gyakorló jogalany mérlegelni kénytelen akár a tényállás hatálya alá nem tartozó tartalmú véleményének ismertetése során is. Ezzel a véleményt formálni akarókat jelentős öncenzúrára kényszeríti a norma.

2. A szóban forgó tényállás nem felel meg annak a követelménynek, hogy a büntetőjogi szabályozás szükséges, arányos és alkalmas legyen a büntetőjogi célok elérésére. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az állam akkor nyúlhat az alapjog korlátozásának eszközhöz, ha másik alapvető jog és szabadság védelme vagy érvényesülése, illetve egyéb alkotmányos érték védelme más módon nem érhető el, miközben a törvényhozó köteles az adott cél elérésére alkalmas legenyhébb eszközt alkalmazni. Továbbá csak úgy nyúlhat az alapjog korlátozásának az eszközhöz, hogy az megfeleljen az arányosság követelményeinek, az elérni kívánt cél fontossága és az ennek érdekében okozott alapjogsérelem súlya megfelelő arányban legyen egymással. Alkotmányellenes (jelenleg: alaptörvény-ellenes) a jog tartalmának korlátozása, ha az kényszerítő ok nélkül, önkényesen történik vagy ha a korlátozás súlya az elérni kívánt célhoz képest aránytalan (30/1992. (V. 26.) AB határozat, 36/1994. (VI. 24.) AB határozat). A bűnök nyilvános tagadásának tilalma nem közvetlenül másik alanyi alapjog védelmét, konkrét személyiségi jogsérelem megelőzését szolgálja. **A védett jogi tárgy valójában a köznyugalom, az elkövetési magatartás annak elvont veszélyeztetése.** A szólás korlátozása tehát egy nagyon elvont intézmény (köznyugalom) sérelemén alapul, ami az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata szerint nem elégséges a szólásszabadság korlátozásához. (30/1992. (V. 26.) AB határozat)

A büntetőjogi tilalom ráadásul áthágja a véleménynyilvánítási szabadság tartalomsemleges korlátozhatóságának elvét is. Az Alkotmánybíróság szerint a szólásszabadsághoz való jog a véleményt annak érték- és igazságtartalmára tekintet nélkül védi. A szabadságnak csak külső korlátai vannak, és amíg a szólás egy ilyen alkotmányosan meghúzott külső korlátba nem ütközik, maga a véleménynyilvánítás lehetősége és ténye védett, annak tartalmára tekintet nélkül (30/1992. (V. 26.) AB határozat). Az állam azért nem tilthatja be bizonyos nézetek kinyilvánítását, terjesztését, és nem nyilváníthat egyes álláspontokat más álláspontoknál értékesebbnek pusztán azok tartalma alapján, mert azzal sértené az egyének egyenlő méltóságú személyekként való kezelésének követelményét. Az ilyen tilalom azt eredményezné, hogy az emberek bizonyos csoportjai nem adhatnak hangot személyes meggyőződésüknek, illetve már az érdemi diskurzus kialakulása előtt ellehetetlenítené a minden releváns véleményt megjelenítő, eleven és nyitott vita létrejöttét (12/1999. (V. 21.) AB határozat). **Jelen tényállás viszont nem külső korlátot állít a szabad szólás elé (konkrétan szóba jöhető veszély), hanem a véleményt annak tartalma alapján minősíti.** Az ilyen különbségtétellel **a jogalkotó nem kezeli egyenlő méltóságú személyként polgárait,** mert sérti azoknak a szólás-, a gondolat- és lelkiismereti szabadságához való egyenlő jogát, akik olyan nézeteket vallanak, amelyek nyilvános hangoztatását a törvény üldözi.

A nemzeti szocialista és kommunista rezsimek során elkövetett emberiség ellenes cselekmények nyilvános tagadása természetesen sértheti az érintett személyek érzéseit. **A TASZ szerint azonban az ilyen érzelmek, bármennyire is érthetőek, önmagukban nem határozhatják meg a véleménynyilvánítás szabadságának határait, nem lehetnek büntetőjogi tilalom alapjai.** Az egyes sérelmek orvoslására a személyiségi jogok védelmének polgári jogi eszközei a megfelelőek. **A múltbeli eseményekről, a közös ügyekről szóló vita nemcsak tudományos, hanem erkölcsi vita is, és a politikai közösségnek a közügyek szabad vitatásához fűződő érdeke erősebb, mint egyesek érzékenysége.**

3. A jog, különösen a büntetőjog, nem alkalmas eszköz a történelmi események megítélésének alakítására. A normaszöveg alkalmazása oda vezethet, hogy **a büntető bíróságoknak tudományos kérdésekben kell majd állást foglalniuk.** Annak megítéléséhez

pedig, hogy egy totalitárius rendszer bűneit jelentéktelen színben tünteti-e fel egy történelmi mű, a történettudomány álláspontját kell ismernie és mércéül alkalmaznia a bíróságnak. Csak hogy ez ellentétes az Alaptörvény X. cikkével: tudományos igazság kérdésében az állam nem jogosult dönteni, tudományos kutatások értékelésére kizárólag a tudomány művelői jogosultak. A történészeket is megosztó, vitatott kérdés, hogy a 20. század legsúlyosabb tragédiáit egymáshoz viszonyítva hogyan lehet megítélni. A totalitárius rendszerek bűneinek „jelentéktelen színben feltüntetésének” büntetése a történettudományt művelők körében **öncenzúrához vezet, és alkalmas arra, hogy tudományos vitákba beleszólást engedjen az államnak.** A tényállás még a tudomány, művészet és az oktatás szabadságának biztosítása érdekében sem tesz kivételt, így az **közvetlenül a tudományos diskurzus ellehetetlenítését eredményezi.** (A történelmi viták védettségének fontosságára az Emberi jogok Európai Bírósága is rámutatott a Karsai v. Hungary ügyben, no. 5380/07.)

A TASZ álláspontja az, hogy a múlt megismerése, az önkényuralmi rendszerek tragédiájának a nemzeti kultúra részévé tétele az állam feladata. Ugyanakkor **a múlt megismerését gátolja, ha a szakmai viták határát a büntetőjog szabja meg.** A mégoly megkérdőjelezhető értékű történelmi vélemények, mint amilyen a holokauszt-tagadása vagy a sztálini népirtás relativizálása, sem egyeztethető össze a szólásszabadság kiemelt védelmével. Amennyiben az ilyen beszédek gyűlöletet keltenek, mások jogait közvetlenül veszélyeztetik (külső korlát), úgy arra az uszítás tényállásával a büntetőjog megfelelő védelmet nyújt.

B) Nemzeti jelkép megsértése (334. §)

A TASZ szerint a nemzeti jelkép sérelmének büntetőjogi üldözése nem egyszerűen aránytalan korlátozása a véleménynyilvánítás szabadságának, hanem alkalmatlan eszköze mind az állami tekintély, mind a köznyugalom megóvásának. A nemzeti jelképek a politikai közösséget, a magyar államot reprezentálják. Ugyanakkor az államról alkotott véleményeknek legkönnyebben a jelképein keresztül lehet hangot adni. Akkor is, amikor egy ünnep alkalmával büszkén húzzuk föl a lobogót, és akkor is, amikor a zászló közepéből kivágjuk a címert. Vélemény ez is, az is. A tényállás annak alapján tesz különbséget szólás és szólás között, hogy annak milyen az érzelmi előjele, mert csak azokat a véleményeket kriminalizálja, amelyek kétségbe vonják az állam tekintélyét.

Az állam tekintélyét ráadásul nem is befolyásolja, hogy a jelképeivel hogyan bánnak. Tekintélyét növelni és csorbítani csak maga az állam tudja. Sikereivel növeli, kudarcaival csökkenti azt. Továbbá az is az állam sikere vagy kudarca, így a tekintélyt az is befolyásolja, ahogyan törvényei vagy hivatalnokai révén reagál az őt érő kritikákra. Aki vitába száll, minden demokrata elismerését kivívja. Aki viszont elnyomni, üldözni igyekszik a kritikus megnyilvánulásokat, az maga rombolja le a renoméját. **A nemzeti jelképeken keresztül az állam felé kinyilvánított kritikákra való helyes reakció tehát nem a kriminalizálás, hanem a nyilvános válasz.**

A Javaslat egyébként nem felel meg már a normavilágosság követelményének sem. Az "illetve azokat más módon meggyalázza" fordulattal kapcsolatban az indoklás sem tér ki arra, hogy ez pontosan mit jelent. Így a szabály szövege túl széles körben teszi lehetővé a jogalkalmazói mérlegelést, a jogalanyokat pedig öncenzúrára készíti.

C. Önkényuralmi jelkép használata (335. §)

A Javaslat a jelenleg hatályos büntetőszabályhoz képest szigorítja a szankciót: pénzbüntetés kiszabása helyett elzárással rendeli büntetni az elkövetőt. **A TASZ szerint a szigorítás teljes mértékben indokolatlan.** Az Emberi Jogok Európai Bírósága már a jelenlegi tényállással kapcsolatban is két esetben mondta ki, hogy **túl széles körben, aránytalanul korlátozza a véleménynyilvánítás szabadságát**, és ezzel sérti az Emberi Jogok Európai Egyezményének 10. cikkét (Vajnai v. Hungary (no. 33629/06) és Fratanolo v. Hungary (no. 29459/10)). **Magyarország nemzetközi kötelezettségét szegi meg, ha az új Btk.-ban fenntartja, sőt szigorítja ezt a tényállást.**

Az EJEB ítéletei szerint az önkényuralmi jelképek használatának tiltása az egyes szimbólumok többértelműségére figyelemmel túlságosan széles körű. Olyan tevékenységekre és eszmékre is kiterjed, amelyek egyértelműen az Egyezmény szólásszabadságot védő 10. cikkének védelme alá esnek, s az inkriminált szimbólum különböző jelentéseinek a szétválasztására nincs kielégítő mód. A tényállás megvalósulásához ugyanis nem szükséges a tényleges önkényuralmi propaganda bizonyítása, mert a szabály gyakorlatilag megdönthetetlen vélelmet állít fel arra nézve, hogy a pusztá használat is önkényuralmi propagandának minősül. (Az EJEB még azt is hozzáteszi, hogy ha ilyen különbségtételre sor is kerülne, az akkor is öncenzúrát okozó dermesztő hatással járna a véleménynyilvánítás során.) Az absztrakt módon pusztán a szimbólum viselését szankcionáló szabály egyértelműen azzal a veszéllyel jár, hogy olyan véleményeket is tiltani lehet, amelyek üldözése konkrét esetben szükségtelen (a társadalomra veszélytelen). Holott amíg a véleménynyilvánítás nem idéz elő közvetlen és nyilvánvaló veszélyt, addig az nem vethető korlátozás alá az Egyezmény alapján. A szabály e különbségtételt nem ismerő vonása miatt elfogadhatatlanul széles körű a megfogalmazása.

A TASZ álláspontja szerint a jogalkotónak az arányos büntető szabályok kialakítása során ugyanúgy mérlegelnie kell a hazai demokratikus berendezkedés stabilitásának szintjét, ahogyan azt a Vajnai-ügyben az EJEB is megtette, amikor arra jutott, hogy „a Kormány nem bizonyította ilyen [a demokráciát és a pluralizmust érintő] fenyegetés meglétét a szóban forgó tiltás becikkelyezését megelőzően.” Ilyen bizonyítékkal Javaslat indoklása sem szolgál. (Az indoklás hivatkozik ugyan arra, hogy a 14/2000. (V. 12.) AB határozat nem találta alkotmányellenesnek a tényállást, megfelelkezik azonban arról, hogy az EJEB ítéletei a nem csak a magyar Kormányt és Országgyűlést, hanem az Alkotmánybíróságot is kötik.)